

Słoński, Stanisław

Zmarli członkowie : Ś. p. Tytus Benni (1877-1935) [nekrolog]

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 28, 95-97

1935

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

VIII.

Zmarli członkowie.

Ś. p. Tytus Benni.

(1877 — 1935).

Dn. 1 listopada 1935 r. zmarł w Warszawie Tytus Benni, jeden z twórców fonetyki eksperymentalnej w Polsce.

Urodzony dn. 26 grudnia 1877 r. w Warszawie, jako syn lektora języka angielskiego w uniwersytecie warszawskim, wyniósł już z domu rodzinnego znajomość praktyczną języków obcych i staranne przygotowanie naukowe. Gimnazjum ukończył w Dorpacie, a studia uniwersyteckie odbywał zagranicą w Lipsku pod kierunkiem znakomitych ówczesnych profesorów tego uniwersytetu: Wundta, Brugmanna, Leskiena i zwłaszcza fonetyka Sieversa. Stopień doktora filozofii otrzymał we Fryburgu szwajcarskim na podstawie rozprawy „Beiträge zur polnischen Wortbildung” (1905). Wprawdzie jego praca doktorska była cennym przyczynkiem do słowotwórstwa polskiego, traktując o produktywnych sufiksach osobowych w języku polskim, główną jednak dziedziną jego zainteresowań naukowych już wtedy tak, jak i w późniejszej jego tak płodnej w rezultaty pracy naukowej, była fonetyka eksperymentalna, zwłaszcza języka polskiego.

Już pierwsze jego prace z tego zakresu „Z dziedziny akomodacji międzywyrazowej” (1904), „O samogłoskach nosowych w wyrazach obcych” (1904), „Drobne spostrzeżenia w zakresie polskiego sandhi” (1907) i „Upodobnienie spółgłosek pod

względem dźwięczności" (1909) postawiły go odrazu w rzędzie wybitnych fonetyków, uderzając niezwykłym darem obserwacji, trafnością subtelnych a dokładnych spostrzeżeń.

Na podstawie rozprawy „Samogłoski polskie. Analiza fizjologiczna i systematyka" (1912) Benni habilituje się w uniwersytecie Jagiellońskim. Niestety, wielka wojna nie pozwoliła mu rozpocząć wykładów w Krakowie. Niedługo potem Benni wciągnięty został warunkami politycznymi do działalności na polu pedagogicznym, do czego zresztą już przed tym pociągały go osobiste zamiłowania. W pracy tej brał Benni bardzo żywy udział zwłaszcza w dziedzinie dydaktyki nauczania języków obcych i nauczania głuchoniemych, do czego dzięki swemu wykształceniu i dotychczasowej pracy naukowej oraz dzięki gruntownej znajomości języków obcych był przedewszystkiem powołany.

Pracy naukowej jednak Benni nie porzucił ani na chwilę. W r. 1913 ukazują się trzy jego rozprawy: „Formuły analityczne dźwięków polskich", „Istota artykulacyjna syczenia i szumu" i „Klasyfikacja dźwięków języka polskiego", a w 1915 r. w wydawnictwie Polskiej Akademii Umiejętności „Język polski i jego historia" Benni dał piękną syntetyczną pracę „Opis fonetyczny języka polskiego". Praca ta stanowi epokę w dziejach językoznawstwa polskiego, i zupełnie słusznie prof. K. Nitsch nazwał ją punktem zwrotnym w dziejach fonetyki polskiej. Dalsze prace Benniego „O akcencie polskim. Spostrzeżenia i pomiary" (1916) i „Metoda palatograficzna w zastosowaniu do spółgłosek polskich" (1917) są zastosowaniem metod eksperymentalnych do badania dźwięków języka polskiego.

W r. 1920 utworzona wówczas komisja stabilizacyjna do obsadzenia katedr w Uniwersytecie Warszawskim mianowała Benniego profesorem zwyczajnym fonetyki, lecz zły stan zdrowia i prace pedagogiczne w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nie pozwoliły mu i tym razem rozpocząć pracy profesorskiej. Poświęca się głównie dydaktyce języków obcych i języka polskiego. W r. 1924 wychodzą 4 jego prace poświęcone wzorowej wymowie angielskiej, niemieckiej, francuskiej i polskiej („Ortofonja angielska", „Ortofonja niemiecka", „Ortofonja polska", „Wymowa francuska"). W ostatnich

latach zajmowały Benniego zagadnienia tak zwanych fonemów („Zur neueren Entwicklung des Phonembegriffs” i „Dalszy przyczynek do analizy pojęcia fonemu” 1930). Zresztą pogarszający się wciąż stan jego zdrowia nie pozwalał mu już wiele pracować, aż wreszcie w r. 1935 śmierć zabrała go na zawsze.

Cichy i skromny, jak wielkiemu uczonemu przystało, nie wypychał się nigdy na plan pierwszy, raczej, przeciwnie, w cień się usuwał, stąd stanowiska jemu należne niekiedy zajmowali inni; szlachetny, dobry, wyrozumiały i życzliwy dla wszystkich zostawił w sercach i pamięci tych, co go znali, jak najpiękniejsze wspomnienia.

Stanisław Słoński

Ś. p. Jean Cantacuzène.

(1863 — 1934).

Jean Cantacuzène należał do typu uczonych, o których powiedzieć można: nil humanum a me alienum esse puto”.

Urodzony w roku 1863, jako syn ministra sprawiedliwości, otrzymuje niezmiernie staranne wykształcenie humanistyczne, pracuje u wybitnych helenistów francuskich. W roku 1885 po trzyletnich studjach w Sorbonię otrzymuje licencjat z filozofji. Jednakże zainteresowania jego nie sprowadzają się wyłącznie do zagadnień humanistycznych. Pociągają go nauki biologiczne: pomiędzy rokiem 1886 i 1889 poświęca się pracom z dziedziny fizjologii i pod kierunkiem Delage'a studjuje zoologję. W roku 1887 pracuje na stacji biologicznej w Roscoffie, której pozostaje wierny do końca życia. W tym samym roku rozpoczyna w Paryżu studia lekarskie. W roku 1891 styka się z Miecznikowem, który wraz z Roux i Duclaux zostaje mistrzem i przyjacielem. W roku 1894 uzyskuje doktorat medycyny na zasadzie pracy: „O mechanizmach niszczenia przecinkowców cholery w ustroju”. Jednocześnie zostaje profesorem morfologii zwierzęcej w Jassach, ale już po 2 latach porzuca swe stanowisko i zostaje asystentem Miecznikowa, by się poświęcić przede wszystkim pracy bakterjologicznej. W roku 1901 Ru-